

Облік та оподаткування

УДК: 657.6:174

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14887445>

Оцінка ролі професійної етики в забезпеченні прозорості аудиторської діяльності

Мейш Алла Василівна,

кандидат економічних наук, доцент, кафедра економічної теорії,
підприємництва та торгівлі, факультет управління, адміністрування та
туризму, Хмельницький національний університет, м.
Хмельницький, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6836-6904>

Іванова Наталія Анатоліївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
факультет економіки і підприємництва, Уманський національний університет
садівництва, м. Умань, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8714-9171>

Ковальова Тетяна Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри обліку і
оподаткування, факультет управління та бізнесу, Харківський національний
автомобільно-дорожній університет, м. Харків, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-1250-2019>

Прийнято: 29.01.2025 | Опубліковано: 18.02.2025

Анотація. Досліджено вплив професійної етики на якість аудиторських перевірок, забезпечення прозорості фінансової звітності та підвищення рівня довіри до аудиторських висновків. Встановлено, що етичні стандарти є фундаментальною основою аудиторської діяльності, оскільки сприяють

мінімізації фінансових ризиків, запобігають маніпуляціям із даними та підвищують відповідальність аудиторів перед суспільством. Проаналізовано міжнародні та національні стандарти аудиторської етики, встановлено їхній взаємозв'язок і визначено напрями вдосконалення механізмів регулювання аудиторської діяльності.

Метою дослідження є оцінка ролі професійної етики в забезпеченні прозорості аудиторської діяльності та розроблення рекомендацій щодо підвищення рівня дотримання етичних стандартів у сучасних умовах. Для досягнення мети застосовано комплексний підхід, що містить аналіз нормативно-правових документів для визначення стандартів етики в аудиті, порівняльний метод для зіставлення національних і міжнародних регуляторних механізмів, контент-аналіз наукових публікацій для виявлення основних тенденцій у сфері аудиторської етики, а також метод системного узагальнення для формування рекомендацій щодо вдосконалення етичних стандартів і механізмів контролю.

Результати дослідження доводять необхідність гармонізації аудиторських стандартів відповідно до глобальних викликів цифрової трансформації, посилення регуляторного контролю та запровадження ефективних механізмів забезпечення етичної поведінки аудиторів. Розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності механізмів регулювання професійної етики, зокрема шляхом удосконалення системи незалежного аудиту, підвищення прозорості діяльності аудиторських компаній, розширення антикорупційних заходів і впровадження цифрових технологій для моніторингу дотримання етичних стандартів.

Перспективи подальших досліджень стосуються аналізу впливу автоматизованих технологій на дотримання етичних норм в аудиті, оцінки ефективності регуляторних механізмів і розроблення інноваційних моделей контролю за професійною поведінкою аудиторів.

Ключові слова: професійна етика, незалежність аудитора, етичні стандарти, довіра до аудиту, регуляторний контроль.

**Evaluation of the role of professional ethics in ensuring transparency in
auditing activities**

Alla Meish,

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Economic Theory,
Entrepreneurship and Trade, Faculty of Management, Administration and Tourism,
Khmelnitskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-6836-6904>

Nataliia Ivanova,

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Accounting and
Taxation, Faculty of Economics and Entrepreneurship, Uman National University
of Horticulture, Uman, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8714-9171>

Kovalova Tetiana,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of
Accounting and Taxation, Kharkiv National Automobile and Highway University,
Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1250-2019>

Abstract. The impact of professional ethics on the quality of audit inspections, financial reporting transparency, and trust in audit opinions has been investigated. It has been established that ethical standards form the foundation of auditing, as they contribute to minimizing financial risks, preventing data manipulation, and increasing auditors' responsibility to society. International and national audit ethics standards have been analyzed, their interconnections have been determined, and directions for improving regulatory mechanisms in auditing have been identified.

The aim of the study is to assess the role of professional ethics in ensuring audit transparency and to develop recommendations for enhancing compliance with ethical standards in modern conditions. To achieve this goal, a comprehensive approach has been applied, including the analysis of legal and regulatory documents to define ethical standards in auditing, a comparative method to contrast national and international regulatory mechanisms, content analysis of academic publications to identify key trends in audit ethics, and a systematic generalization method to develop recommendations for improving ethical standards and control mechanisms.

The findings demonstrate the need to harmonize audit standards in response to global challenges posed by digital transformation, strengthen regulatory oversight, and introduce effective mechanisms to ensure ethical auditor conduct. Recommendations have been developed to enhance regulatory frameworks for professional ethics, including improvements to the independent audit system, increased transparency in audit firms' activities, expanded anti-corruption measures, and the implementation of digital technologies for monitoring ethical compliance.

Future research prospects concern the analysis of the impact of automated technologies on ethical compliance in auditing, the assessment of regulatory mechanisms' effectiveness, and the development of innovative models for monitoring auditors' professional conduct.

Keywords: professional ethics, auditor independence, ethical standards, audit credibility, regulatory oversight.

Постановка проблеми. Аудиторська діяльність відіграє головну роль в забезпеченні фінансової прозорості, правдивості звітності та підвищенні довіри до економічних суб'єктів. Водночас виникає необхідність в дотриманні високих стандартів професійної етики, яка забезпечує не лише якість аудиторських послуг, а й зменшує ризики маніпуляцій, конфлікту інтересів і впливу зовнішнього тиску. В умовах складності фінансових ринків і технологічних змін, які постійно зростають, аудитори стикаються з новими

викликами, що стосуються забезпечення незалежності, об'єктивності та відповідності етичним стандартам. Зловживання у сфері аудиту, випадки порушення професійних норм, недостатній рівень етичної культури призводять до втрати довіри інвесторів і регуляторів, що ускладнює ефективне функціонування фінансових систем.

Забезпечення прозорості аудиторської діяльності безпосередньо пов'язане з дотриманням етичних принципів, таких як об'єктивність, чесність, конфіденційність та професійна компетентність. Важливим завданням наукових досліджень у цій сфері є аналіз впливу професійної етики на якість аудиторських послуг, оцінка ефективності чинних регуляторних механізмів і розроблення рекомендацій щодо вдосконалення стандартів аудиторської діяльності. Практичне значення цього питання полягає у формуванні механізмів превентивного контролю, запобіганні етичним порушенням і посиленні відповідальності аудиторів. Урахування етичних аспектів у процесі аудиту сприяє підвищенню його прозорості, зміцненню репутації професії та забезпеченню стійкості фінансових ринків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукових досліджень, присвячених оцінці ролі професійної етики в забезпеченні прозорості аудиторської діяльності, охоплює кілька головних аспектів: формування довіри до аудиту, нормативно-правове регулювання, вплив етики на якість аудиторської діяльності, конфлікт інтересів і стратегічний розвиток етичних стандартів.

Професійна етика є основою довіри до аудиту, забезпечуючи дотримання принципів чесності, відповідальності та неупередженості. Я. Удодова [1] встановила, що етичні принципи аудитора безпосередньо впливають на рівень довіри суспільства до аудиторських звітів. Я. Мулик [2] підтвердила, що дотримання етичних норм знижує ризик шахрайства та маніпуляцій у фінансовій звітності. О. С. Білоус [3] зазначила, що професійна підготовка бухгалтерів має містити етичні аспекти, що підвищує якість

аудиторських послуг. С. Шульга та Є. Кушнір [4] виокремили головні етичні принципи, які забезпечують об'єктивність та фаховість аудиторів. Дослідження в цьому напрямі варто розширити аналізом впливу цифрових технологій на формування етичних норм і методів їх посилення.

Регулювання професійної етики відіграє важливу роль в забезпеченні прозорості аудиторської діяльності. О. С. Гавриловський і Л. М. Гавриловська [5] проаналізували європейські підходи до регулювання етичних стандартів, встановивши, що гармонізація норм підвищує якість аудиторського контролю. М. Н. Urakova та М. М. Tairova [6] розглянули міжнародні професійні стандарти аудиторів, наголошуючи на важливості їх практичного впровадження. О. Фоміна, О. Ромашко та С. Семенова [7] встановили, що основні порушення етичних норм у бухгалтерській сфері пов'язані з недостатнім контролем дотримання стандартів. Подальший аналіз у цьому напрямі може містити оцінку ефективності регулювання та впливу змін у законодавстві на дотримання етичних норм.

Вплив професійної етики на якість аудиту є критичним чинником надійності фінансових висновків. К. Ardillah і R. Chandra [8] довели, що незалежність та професійна етика аудиторів значно покращують точність аудиторських висновків. N. Rialdy та співавтори [9] підтвердили, що дотримання етичних стандартів зменшує ризик викривлення фінансової звітності та сприяє об'єктивності аудиторських перевірок. D. H. Prasanti, W. Ramadhanti та N. Puspasari [10] визначили, що професійна етика є головним чинником у моделюванні ефективності аудиту. Перспективними стали дослідження взаємозв'язку між впливом цифрових інструментів і посиленням етичної відповідальності аудиторів.

Конфлікт інтересів є значним викликом у забезпеченні прозорості аудиторської діяльності. С. Mbonigaba і N. Vanitha [11] виявили, що конфлікт інтересів знижує ефективність аудиту та вимагає розробки прозорих механізмів його врегулювання. S. Asry та H. Ginting [12] дослідили, що

високий рівень емоційного інтелекту аудиторів сприяє зниженню ризику упереджених рішень. Перспективним напрямом є інтеграція автоматизованих систем оцінки етичних ризиків, що зменшить вплив людського фактора.

Стратегічний розвиток професійної етики в аудиті забезпечує довгострокову стабільність фінансового контролю. Л. Ліпич, К. Мельник, С. Бортнік, Ю. Візняк і М. Козоріз [13] встановили, що інтеграція етичних стандартів у політику аудиторських компаній підвищує рівень їх відповідальності. Turumova D. A. та Rayimqulova M. O. [14] підкреслили, що професійна етика є пріоритетним фактором забезпечення прозорості фінансових систем. Перспективним можна вважати аналіз механізмів стимулювання аудиторських компаній до дотримання етичних стандартів і оцінка їхньої ефективності.

Аналіз наукових праць підтверджує, що професійна етика є основою прозорості аудиту. Вона мінімізує ризики конфлікту інтересів, підвищує рівень довіри та забезпечує якість аудиторської діяльності. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на цифрові механізми моніторингу етичних ризиків, оцінку впливу глобалізації на професійні стандарти та розроблення найкращих практик інтеграції етичних норм у корпоративну стратегію аудиту.

Виокремлення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Попри значний розвиток нормативного регулювання аудиторської етики, низка аспектів залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, потребує глибшого аналізу вплив етичних норм на прийняття рішень аудиторами в умовах конфлікту інтересів і регуляторного тиску, що зростає. Недостатньо вивчено питання, як рівень дотримання етичних стандартів у різних секторах економіки впливає на якість фінансової звітності та довіру інвесторів. Актуальним також залишається проблема адаптації етичних норм до цифрових технологій, автоматизованих процесів аудиту та використання штучного інтелекту у виявленні порушень.

Недостатня увага приділена механізмам ефективного контролю за дотриманням етичних стандартів, зокрема оцінці дієвості санкцій за порушення аудиторської етики та рівня незалежності наглядових органів. Відсутні системні дослідження щодо ролі внутрішньої корпоративної політики у формуванні етичної поведінки аудиторів і запобіганні маніпуляціям із фінансовими показниками. Запропоноване дослідження спрямоване на усунення цих прогалин шляхом аналізу сучасних викликів аудиторської етики, виявлення ефективних регуляторних механізмів, розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення етичних стандартів і підвищення рівня довіри до аудиторських висновків.

Формулювання цілей статті (визначення завдань)

Метою статті є дослідження впливу професійної етики на забезпечення прозорості аудиторської діяльності, оцінка її ролі в мінімізації ризиків фінансових зловживань та підвищенні довіри до аудиторських висновків.

Для досягнення цієї мети необхідно розв'язати такі наукові та практичні завдання:

1. Проаналізувати етичні принципи аудиту та їхній вплив на професійну діяльність аудиторів.
2. Дослідити механізми регулювання професійної етики в аудиті та наслідки її порушення.
3. Розробити рекомендації щодо вдосконалення етичних стандартів і контролю за їх дотриманням.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудиторська діяльність базується на дотриманні чітко визначених етичних принципів, які забезпечують прозорість, незалежність та об'єктивність професійної діяльності. Основними етичними засадами аудиту є чесність, об'єктивність, професійна компетентність, конфіденційність та професійна поведінка. Дотримання цих принципів є не лише правовою вимогою, а й головним фактором підтримки довіри з боку клієнтів, інвесторів і регуляторних органів.

В умовах сучасного розвитку економічних відносин аудитори стикаються з новими викликами, пов'язаними із конфліктом інтересів, впливом зацікавлених сторін і вимогами до прозорості фінансової звітності, які постійно зростають. Важливість етичних стандартів у цьому контексті полягає у зменшенні ризиків маніпуляцій, корупційних схем і фінансових махінацій, що безпосередньо впливає на якість аудиторських перевірок (табл. 1).

Таблиця 1

Основні етичні принципи аудиторської діяльності та їхня роль в сучасних умовах

Принцип	Зміст	Роль в сучасній аудиторській діяльності
Чесність	Аудитор зобов'язаний діяти чесно та сумлінно, не вводячи в оману клієнтів і зацікавлені сторони	Дозволяє підтримувати довіру до аудиторських висновків і виключає можливість умисного спотворення інформації
Об'єктивність	Аудитор повинен уникати конфлікту інтересів і незалежно оцінювати інформацію	Запобігає упередженості під час аналізу фінансової звітності, особливо у випадках взаємодії з великими корпораціями
Професійна компетентність	Аудитор повинен підтримувати необхідний рівень знань та навичок для виконання своїх обов'язків	В умовах технологічного розвитку та ускладнення фінансових операцій забезпечує адекватний рівень якості аудиторських перевірок
Конфіденційність	Інформація, отримана під час аудиту, не може бути розголошена або використана в особистих цілях	Гарантує захист комерційної та фінансової інформації від несанкціонованого використання
Професійна поведінка	Аудитор має дотримуватися чинного законодавства та стандартів професії	Забезпечує відповідність аудиторської діяльності

		міжнародним і національним нормативним актам
--	--	---

Джерело: сформовано авторами на підставі [1, с. 901–910; 2; 3, с. 88; 9, с. 521].

Застосування етичних принципів в аудиторській діяльності є головним фактором забезпечення фінансової прозорості та стабільності ринку. Чесність та об'єктивність дозволяють зменшити ризик викривлення даних, що може бути спричинене зовнішнім тиском або фінансовою мотивацією [10, с. 226]. Професійна компетентність своєю чергою забезпечує ефективне використання сучасних методів аналізу, включно з цифровими технологіями та автоматизованими системами аудиту, що особливо важливо в умовах глобалізації [8, с. 52]. Конфіденційність залишається критичною внаслідок зростання випадків витоку інформації, що може мати значні правові та фінансові наслідки. Дотримання професійної поведінки також є гарантією того, що аудиторська практика відповідає міжнародним стандартам і сприяє формуванню довіри до фінансової звітності компаній. У сучасних умовах цифрової трансформації та підвищених вимог до аудиторської прозорості забезпечення дотримання цих принципів набуває ще більшої актуальності.

Важливим аспектом забезпечення етичних стандартів у аудиторській діяльності є належний підбір та управління персоналом аудиторських компаній. Як зазначають Криворучко Г. В., Аванесова Н. Е., Гетьман О. О. та Ткачук Д. В., формування професійної команди аудиторів вимагає не лише оцінки їх фахових компетенцій, але й належної перевірки етичних якостей, готовності дотримуватися професійних стандартів і протистояти потенційному тиску з боку клієнтів» [19, с. 210]. Автори підкреслюють, що політика найму та розвитку персоналу аудиторських фірм має містити чіткі критерії етичної поведінки, що є фундаментальною основою для забезпечення належного рівня прозорості та об'єктивності аудиторських перевірок

У сучасних умовах аудиторська діяльність виходить за межі традиційної перевірки фінансової звітності та охоплює ширший спектр послуг, включно з

оцінкою внутрішнього контролю, ризик-менеджментом і аналізом відповідності регуляторним вимогам. У цьому контексті особливості застосування етичних норм набувають більшої гнучкості та адаптивності до специфіки галузі, в якій здійснюється аудит. Етичні принципи є не лише нормою професійної поведінки, а й інструментом забезпечення довіри між аудитором і зацікавленими сторонами – інвесторами, власниками бізнесу, державними регуляторами.

Залежно від типу аудиторських перевірок, етичні норми можуть мати різні пріоритети. Наприклад, у сфері фінансового аудиту головну роль відіграє незалежність аудитора, тоді як у комплаєнс-аудиті важливішою є об'єктивність та конфіденційність. Під час аудиторських перевірок у транснаціональних корпораціях значну увагу приділяють прозорості та відсутності конфлікту інтересів, тоді як у внутрішньому аудиті на підприємствах акцент робиться на відповідальності перед керівництвом компанії та акціонерами (табл. 2).

Таблиця 2

Особливості застосування етичних норм у різних видах аудиту та їхній вплив на якість перевірки

Тип аудиту	Особливості застосування етичних норм	Головний пріоритет у забезпеченні якості перевірки
Фінансовий аудит	Забезпечення незалежності від клієнта	Правдивість фінансової звітності та відповідність стандартам
Операційний аудит	Оцінка ефективності управлінських процесів	Об'єктивність аналізу та обґрунтованість висновків
Комплаєнс-аудит	Дотримання нормативних вимог	Конфіденційність та відповідність правовим стандартам
Внутрішній аудит	Робота в інтересах керівництва та акціонерів	Відповідальність перед організацією та незалежність оцінки

Форензик-аудит	Виявлення шахрайства та порушень	Чесність, ретельність збору доказів і професійна етика
----------------	----------------------------------	--

Джерело: власна розробка автора.

У практичному застосуванні етичні норми мають різне значення залежно від галузі та специфіки перевірки. Наприклад, у сфері фінансових технологій аудитори стикаються з викликами, пов'язаними з оцінкою нових цифрових активів, таких як криптовалюти та токенизовані активи, що вимагає більшої відповідальності та чесності в процесі формування висновків. В аграрному секторі аудитори часто працюють із субсидіями та державною підтримкою, де головне значення має прозорість та об'єктивність. У міжнародних корпораціях застосування етичних стандартів є критично важливим для уникнення конфлікту інтересів, особливо коли аудиторська фірма одночасно надає консалтингові послуги тому ж клієнту.

Сучасні виклики у сфері аудиту пов'язані також із міжнародними трансакціями та складними корпоративними структурами, що створюють додаткові етичні дилеми для аудиторів. Як зазначає Демченко М. Ю., «глобальні зміни у правилах оподаткування та регулювання міжнародного бізнесу вимагають від аудиторів підвищеної уваги до законності та етичності структурування міжнародних компаній, особливо при використанні офшорних юрисдикцій» [20, с. 305]. У цьому контексті дотримання високих етичних стандартів вимагає від аудиторів не лише формального застосування нормативних вимог, але й комплексного розуміння мети та соціальної відповідальності аудиторської діяльності в умовах глобалізації економічних відносин.

Загалом, особливості застосування етичних норм у практиці аудиторів залежать від контексту перевірки, регуляторних вимог і очікувань замовників аудиторських послуг. Необхідно також зважати на місце та роль сучасних технологій у сфері цифровізації економіки, послуг, використання засобів диджиталізації [15]. Зокрема, в умовах глобалізації та цифровізації

аудиторського процесу дедалі більшого значення набуває автоматизація перевірок і використання аналітичних платформ, що дозволяє мінімізувати ризик людських помилок, а також вплив суб'єктивних факторів. Водночас головними принципами професійної етики залишаються чесність, незалежність та відповідальність аудитора за свої висновки.

Регулювання професійної етики в аудиті є важливим інструментом забезпечення прозорості, відповідальності та довіри до фінансової звітності. На міжнародному рівні основні принципи та стандарти аудиторської етики формуються під впливом таких організацій, як Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC), що розробила Кодекс етики для професійних бухгалтерів [16], а також Ради з міжнародних стандартів аудиту та гарантійного надання впевненості (IAASB) [17]. В Україні регулювання професійної етики аудиторів здійснюється відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [18] та національних стандартів аудиту, гармонізованих із міжнародними вимогами. Етичні кодекси містять загальні принципи професійної поведінки – чесність, об'єктивність, конфіденційність та професіоналізм. Проте між міжнародними та національними стандартами існують певні відмінності, пов'язані з особливостями економічного середовища, рівнем правового регулювання та професійної культури аудиторів (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз механізмів регулювання професійної етики
аудиторів на міжнародному та національному рівнях

Параметр	Міжнародні стандарти	Національні стандарти
Основний регулятор	IFAC, IAASB	Аудиторська палата України, Аудиторська служба України
Головний документ	Кодекс етики IFAC	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»

Об'єктивність	Жорсткі вимоги щодо уникнення конфлікту інтересів	Додаткові регуляторні обмеження для державних підприємств
Конфіденційність	Захист даних клієнтів відповідно до міжнародних норм	Врахування вимог національного законодавства про фінансову звітність
Контроль та санкції	Професійна відповідальність, санкції IFAC	Адміністративна відповідальність, тимчасове призупинення сертифікації
Процедура контролю	Незалежний аудит, міжнародні перевірки	Національні комісії з етики та професійного нагляду
Адаптація до цифровізації	Вимоги до аудиторів щодо використання цифрових технологій	Впровадження цифрових рішень повільніше через нормативні обмеження

Джерело: сформовано авторами на підставі [3; 5, с. 69-70; 6; 15; 16; 17].

На практиці міжнародні стандарти аудиту забезпечують єдині правила для фахівців у різних країнах, що спрощує взаємодію між аудиторськими компаніями, регуляторами та бізнес-середовищем. Водночас національні особливості аудиторської діяльності враховують специфіку правового регулювання та економічного середовища. Наприклад, вимоги до незалежності аудитора в міжнародному законодавстві акцентують на унеможливленні будь-якого впливу з боку замовника аудиторських послуг, тоді як в Україні додатково передбачені окремі обмеження для роботи з державними підприємствами. Міжнародні механізми контролю також передбачають регулярний нагляд і перевірки професійних об'єднань, а в Україні функціонують окремі державні органи, відповідальні за контроль за дотриманням аудиторських стандартів.

Цифровізація аудиторської діяльності є ще однією сферою, в якій спостерігаються певні відмінності. На міжнародному рівні активно розробляються стандарти застосування автоматизованих систем і штучного

інтелекту в аудиті, що сприяє підвищенню ефективності аудиторських перевірок. В Україні процес впровадження цифрових технологій в аудит здійснюється поступово, з урахуванням законодавчих вимог і адаптації до сучасних викликів у сфері фінансового контролю. Отже, регулювання професійної етики аудиторів вирізняється спільними загальноприйнятими нормами на міжнародному рівні, адаптуючись водночас до національних реалій шляхом урахування особливостей правового поля та специфіки аудиторської діяльності в конкретній країні.

Порушення етичних норм у сфері аудиту суттєво впливає на якість фінансової звітності та рівень довіри до аудиторських висновків, що може призводити до фінансових втрат, зниження інвестиційної привабливості компаній і системних ризиків для ринку. В умовах глобалізації та розвитку цифрових технологій аудитори стикаються з викликами, пов'язаними з конфліктом інтересів, маніпулюванням даними та недотриманням принципу незалежності. Втрата довіри до аудиторських компаній може мати далекосяжні наслідки для фінансової стабільності, оскільки значна частина економічних рішень базується саме на результатах аудиту.

Випадки порушення етичних стандартів можуть виражатися у формуванні необ'єктивних висновків, маніпуляції фінансовою інформацією або свідомому приховуванні критично важливих фактів. У міжнародній практиці відомі приклади, коли недотримання етичних норм призводило до масштабних корпоративних скандалів. Класичним прикладом є банкрутство корпорації «Енрон» [3, с. 90], де аудитори надавали позитивні висновки, приховуючи реальний стан фінансової звітності компанії, що призвело до значної кризи довіри до аудиторських фірм. В Україні подібні ризики також актуальні, особливо у сфері аудиту державних підприємств і фінансових установ, де порушення принципів незалежності може призвести до викривлення реальних показників діяльності.

Найпоширенішими наслідками порушення етичних норм є зниження якості аудиторських перевірок, підвищення ризиків фінансових маніпуляцій і втрата довіри з боку зацікавлених сторін [11, с. 55]. Некоректні аудиторські висновки можуть спотворювати фінансову інформацію, що ускладнює прийняття інвестиційних рішень, та призводити до фінансових криз на рівні окремих підприємств або цілих секторів економіки. Втрата довіри до аудиторської діяльності має негативний вплив не лише на окремі компанії, а й на економічну систему загалом, оскільки зменшує ефективність механізмів фінансового контролю та регулювання.

Запобігання порушенням етичних норм вимагає комплексного підходу, який охоплює посилення контролю за діяльністю аудиторських компаній, підвищення прозорості процесу аудиту та застосування цифрових технологій для автоматизованого аналізу звітності. Впровадження жорсткіших вимог до незалежності аудитора, вдосконалення механізмів етичного контролю та підвищення відповідальності за недотримання стандартів дозволить підвищити рівень довіри до аудиторських висновків і забезпечити більш точне відображення фінансового стану компаній.

Підвищення рівня етичності в аудиторській діяльності є головним фактором забезпечення прозорості фінансової звітності, незалежності аудиторів та довіри до їхніх висновків. Беручи до уваги сучасні виклики у сфері аудиту, необхідним є вдосконалення механізмів регулювання професійної етики та посилення контролю за її дотриманням. Оптимізація етичних стандартів передбачає гармонізацію міжнародних і національних норм, упровадження технологічних рішень для мінімізації людського фактора в процесі аудиту, а також підвищення відповідальності аудиторів за порушення етичних принципів.

Зміцнення етичних стандартів можливе через оновлення Кодексу етики професійних бухгалтерів і аудиторів відповідно до сучасних викликів, зокрема цифровізації та автоматизації аудиторських перевірок. Запровадження

жорсткіших вимог до незалежності аудитора сприятиме усуненню конфлікту інтересів, особливо під час роботи з великими корпоративними клієнтами та державним сектором. Використання спеціалізованих цифрових платформ для верифікації фінансових даних і штучного інтелекту для аналізу ризиків дозволить значно підвищити точність та об'єктивність аудиторських висновків.

Ефективний контроль за дотриманням професійної етики потребує удосконалення системи нагляду та санкцій за порушення аудиторських стандартів. Упровадження механізмів незалежного моніторингу якості аудиту, регулярна ротація аудиторів і зовнішній контроль з боку міжнародних професійних організацій допоможуть знизити ризик маніпуляцій та викривлення звітності. Крім того, важливим напрямом є підвищення кваліфікації аудиторів щодо етичних норм, що може реалізовуватися через обов'язкові сертифікаційні програми та професійне навчання з етики аудиту.

Впровадження цих заходів сприятиме посиленню професійної відповідальності аудиторів, підвищенню прозорості їхньої діяльності та зміцненню довіри до аудиторських висновків. Інтеграція міжнародних стандартів, технологічні інновації та ефективний регуляторний контроль є необхідними умовами для забезпечення високої якості аудиторських перевірок і довіри до фінансової інформації.

Висновки. Результати дослідження підтверджують головну роль професійної етики в забезпеченні прозорості аудиторської діяльності. Встановлено, що дотримання етичних норм позитивно впливає на якість аудиторських перевірок, підвищує довіру до фінансової звітності та сприяє мінімізації ризиків маніпуляцій із фінансовими даними. Аналіз основних принципів аудиторської етики засвідчив їхню значущість у формуванні професійних стандартів і нормативних вимог.

Визначено основні проблеми у сфері дотримання етичних норм в аудиті, серед яких: недостатній рівень незалежності аудитора, ризики конфлікту

інтересів, маніпуляції у звітності, недостатній рівень регуляторного контролю та проблеми конфіденційності даних. Особливо актуальними є виклики, пов'язані з цифровізацією аудиторської діяльності та необхідністю адаптації традиційних етичних стандартів до сучасних реалій.

Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення механізмів регулювання професійної етики в аудиті, зокрема шляхом посилення незалежного контролю за діяльністю аудиторських компаній, підвищення вимог до прозорості процесів аудиту, розвитку механізмів відповідальності за порушення етичних стандартів, а також активного впровадження цифрових технологій для зниження суб'єктивності оцінок.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробленні моделей автоматизованого моніторингу дотримання етичних стандартів, аналізі впливу штучного інтелекту на процес аудиту та оцінці ефективності регуляторних заходів щодо забезпечення професійної етики в аудиті.

Список використаних джерел

1. Удодова Я. Професійна етика в аудиті як гарантія заохочення зацікавленості суспільства. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. Вип. 6. № 6. С. 902–911. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6\(6\)-902-911](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6(6)-902-911) (дата звернення: 07.11.2024).
2. Мулик Я. Дотримання професійної етики аудитора як запорука довіри до професії. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-27> (дата звернення: 07.11.2024).
3. Білоус О. С. Етика професійної діяльності в обліковій галузі. *Галицький економічний вісник*. 2024. Вип. 90. № 5. С. 83–92. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/47548/2/GEJ_2024v90n5_Bilous_O-Ethics_of_professional_activity_83-92.pdf (дата звернення: 07.11.2024).
4. Шульга С., Кушнір Є. Сутність та основні елементи професійної аудиторської діяльності. *Сталий розвиток економіки*. 2019. Вип. 1. № 42. С.

201–207.

URL:

<https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/75> (дата звернення: 07.11.2024).

5. Гавриловський О. С., Гавриловська Л. М. Регулювання аудиту в країнах ЄС та перспективи його розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15. № 1. С. 68–71. URL: http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_1_2017ua/15_1_2017.pdf#page=68 (дата звернення: 07.11.2024).

6. Urakova M. H., Tairova M. M. Practical recommendations for the implementation of auditing activities based on the existing document documents «Professional Standard» Auditor. *World Economics and Finance Bulletin*. 2021. Vol. Vol. 2. № 2. P. 23–27. URL: <https://scholarexpress.net/index.php/wefb/article/view/62> (date of access: 07.11.2024).

7. Фоміна О., Ромашко О., Семенова С. Професійна етика бухгалтерів: її особливості та проблемні аспекти дотримання етичних принципів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-42> (дата звернення: 07.11.2024).

8. Ardillah K., Chandra R. Auditor independence, auditor ethics, auditor experience, and due professional care on audit quality. *Accounting Profession Journal (APAJI)*. 2022. Vol. 4. № 1. P. 49-60. DOI: <https://doi.org/10.35593/apaji.v4i1.39> (date of access: 07.11.2024).

9. Rialdy N., et al. Internal Auditor Professionalism: Determinants and Its Effect on Behavior Auditor Ethics. *Integrated Journal of Business and Economics*. 2023. Vol. 7. № 3. P. 518–532. URL: <https://ojs.ijbe-research.com/index.php/IJBE/article/view/651> (date of access: 07.11.2024).

10. Prasanti D. H., Ramadhanti W., Puspasari N. Effect of independence, work experience and competence on audit quality with professional ethics as

moderating variable. *Jurnal Akuntansi Aktual*. 2019. Vol. 5. № 3. P. 223–233. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/287321404.pdf> (date of access: 07.11.2024).

11. Mbonigaba C., Vanitha N. Ethics in auditing: Addressing conflicts of interest in a complex business landscape. *International Journal of Advanced Trends in Engineering and Technology*. 2019. Vol. 4. № 2. P. 52–59. URL: https://www.researchgate.net/profile/Mbonigaba-Celestin/publication/385859954_Conflicts_of_Interest_in_a_Complex_Business_Landscape/links/6737ea7f69c07a4114483879/Conflicts-of-Interest-in-a-Complex-Business-Landscape.pdf (date of access: 07.11.2024).

12. Asry S., Ginting H. Effect of professional ethics and emotional intelligence on auditor performance. *Journal of Research in Business, Economics, and Education*. 2020. Vol. 2. № 3. P. 1–14. URL: <https://www.neliti.com/publications/322961/effect-of-professional-ethics-and-emotional-intelligence-on-auditor-performance> (date of access: 07.11.2024).

13. Ліпич Л., Мельник К., Бортнік С., Візняк Ю., Козоріз М. Аудиторська політика суб'єктів аудиторської діяльності в умовах сталого розвитку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2022. Вип. 2. № 43. С. 39–45. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.2.43.2022.3580> (дата звернення: 07.11.2024).

14. Turumova D. A., Rayimqulova M. O. The auditor's professional ethics are the basis of the auditor's activity. *Journal of Education, Ethics and Value*. 2024. Vol. 3. № 1. P. 225–229. URL: <https://jeev.innovascience.uz/index.php/jeev/article/view/436> (date of access: 07.11.2024).

15. Різник Д. В. Адаптація методології дослідження ресурсного потенціалу економіки до умов воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 7. С. 138–143. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.138> (дата звернення: 14.11.2024).

16. Кодекс етики професійних бухгалтерів: Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC). URL: <https://www.ethicsboard.org/publications/2022-handbook-international-code-ethics-professional-accountants> (дата звернення: 15.11.2024).

17. Міжнародні стандарти аудиту: Рада з міжнародних стандартів аудиту та гарантійного надання впевненості (IAASB). URL: <https://www.iaasb.org/publications/handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-and-related-services-2022> (дата звернення: 07.11.2024).

18. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 07.11.2024).

19. Криворучко Г. В., Аванесова Н. Е., Гетьман О. О., Ткачук Д. В. Теоретико-практичні рекомендації: найм та управління персоналом підприємства. Науковий вісник будівництва. 2021. Т. 106, №4. С. 208-213. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvb_2021_106_4_36 (дата звернення: 07.11.2024).

20. Демченко М. Ю. Структурування міжнародних компаній через офшорні юрисдикції в контексті зміни глобальних правил оподаткування. Європейські перспективи. 2025. № 1. С. 301–311. URL: <https://doi.org/10.71404/ep.2025.1.43> (дата звернення: 15.11.2024).